

4,4 km - 1 uur 27
Terworm

Natuurmonumenten

Wandelroute Terworm, vlak bij Heerlen

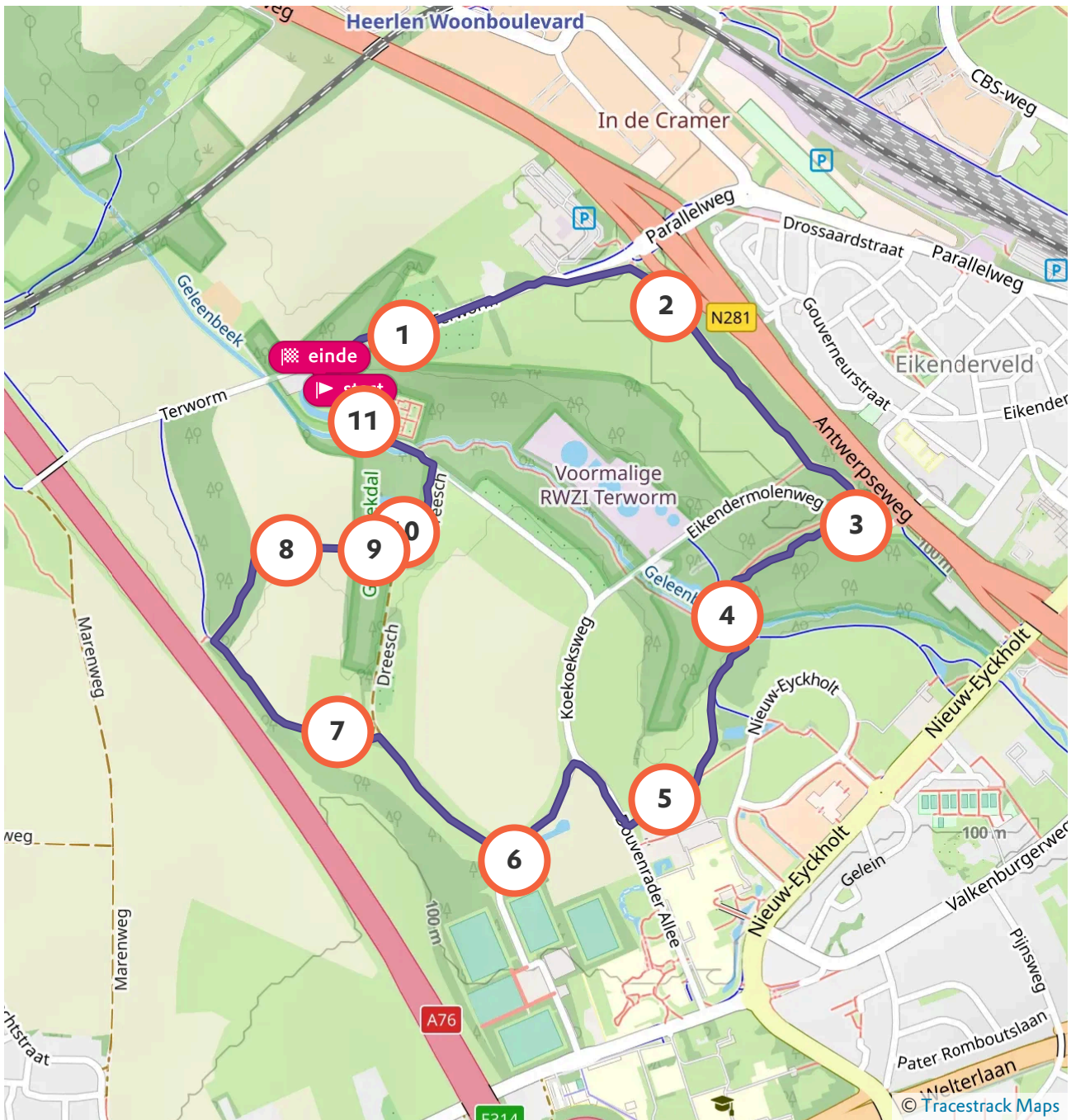
Maak een wandeling door de Zuid-Limburgse natuur en langs de historie van dit landgoed met het fraaie kasteel. Volg de routepaaltjes met donkerblauwe bandjes...

Waar kun je starten

Hotel Van de Valk Heerlen

Terworm 5, 6411 RV
Heerlen (LB)

1 Kasteellaan

Vanaf het kasteel lopen we eerst iets naar links en dan rechts de Kasteellaan op. Hier is duidelijk zichtbaar, dat we ons op een landgoed bevinden: statige lindenbomen omzomen deze laan, terwijl aan weerskanten hoogstam fruitboomgaarden met oude Limburgse appelrassen zijn aangelegd. Het hele gebied is een fraai voorbeeld hoe een voorheen doorsnee landbouwgebied omgevormd kan worden tot een cultuurhistorisch interessant natuurgebied.

Samenwerken voor natuur en cultuur

De gezamenlijke inspanning van gemeente Heerlen, Van der Valk, Waterschap Roer en Overmaas en van Natuurmonumenten heeft tot dit resultaat geleid.

2 Fladderiepen

Op het weiland aan je rechterhand zie je drie bomen staan: fladderiepen. Deze iepen vormen met andere kleine groepjes een soort 'parelsnoer' door het landschap. Onderweg komen we nog een paar van die groepjes tegen. De bomen zijn geplaatst voor de zeldzame iepenpage die hier voorkomt. De vlinder leeft namelijk alleen op iepen. En door de iepenziekte zijn er vele bomen in Nederland verdwenen. De iepenpage vliegt vooral hoog in de bomen. Dus niet alleen vanwege zijn zeldzaamheid, maar ook om die reden leeft de iepenpage een nogal verborgen bestaan. Voor nectar vliegt de vlinder wel lager, naar planten in de bloemrijke stroken in de buurt van de fladderiepen.

3 Van oud naar nieuw

Hier kun je goed zien dat je op de overgang staat van nieuw (aangelegd) bos naar ouder bos. Vanaf hier dalen we de heuvel af, het Geleenbeekdal in.

---

4 De Geleenbeek

De Geleenbeek dankt zijn naam aan zijn latijnse naam Glana, dat "heldere beek" betekent. In de jaren 50 van de vorige eeuw was daar echter geen sprake van! De mijnen gebruikten deze beek namelijk om afvalwater van het kolen wassen te lozen. Reden genoeg om de beek toen deels te kanaliseren, zodat men snel van dit stinkend water verlost was.

Natuurherstel Geleenbeekdal

Vanaf 2006 werken Natuurmonumenten, Waterschap Roer en Overmaas en Provincie Limburg aan het herstel van het beeklandschap. Onder andere door de beek weer zo zuiver mogelijk te maken en meer ruimte te geven. Ook voor de omliggende broekbossen is voldoende water van goede kwaliteit van groot belang.

Over de beek

De Geleenbeek is ongeveer 37 kilometer lang, ontspringt in Benzenrade (vanaf hier ongeveer 4 kilometer oostelijker) en stroomt bij Stevensweert in de Maas. Routetip: houd voorbij de Geleenbeek rechts aan.

---

5 Ruïne Eyckholt

Als je goed kijkt, zie je rechts een ruïne: het enige overblijfsel van kasteel Eyckholt. De eerste vermelding van dit kasteel stamt al uit 1381! Het was toen eigendom van ridder Gerard van den Eycholtz. In de eeuwen die volgden, ging het van familie op familie over. In 1736 was de bouwhoeve al afgebrand en het kasteel zelf werd steeds bouwvalliger. Omstreeks 1760 is het kasteel afgebroken.

Kastelen, kastelen, kastelen

Het hele gebied is rijk aan kastelen en pachthoeves. Er zijn er hier veel gebouwd, omdat in deze omgeving heel veel bronnen ontspringen. En zowel voor de verdediging als voor het levensonderhoud was water van groot belang.

Fruit voor vogels en dassen

Ook de hoogstamboomgaard is een typisch kenmerk van Limburgse landgoederen. Natuurmonumenten doet er snoeiwerk om de boomgaard te behouden. Het valfruit is een lekkernij voor vogels en dassen. De bomen zijn bovendien een broedlocatie voor diverse vogels, waaronder de steenuil.

---

6 Biologisch graan

Op de akker die je hier ziet liggen, teelt agrariër Felix Huntjens op biologische manier graan. Maar het biologische concept gaat verder dan het graan, want de akkerrand is deels ingericht als een grasklaverweide. En meer naar de akker toe proberen we kansen te bieden aan typische akkerplanten, zoals de prachtige korenbloem. De grasklaverweide wordt twee keer per jaar gemaaid en door schapen begraaasd.

Eten en gegeten worden

De randen bieden een prima schuilplaats en voedselbron voor kleine zoogdieren, die weer een prooi vormen voor de buizerd die regelmatig boven deze akker op jacht is. Je kunt hier soms patrijzen en fazanten zien. Die laatste soort lust ook wel eens een muisje. Maar het is vooral een ideale plek voor deze vogels, omdat er veel zaden en insecten op de rand van bos en akker te vinden zijn. Vooral in het voorjaar en de zomer is dit één van mooiste stukken op de route: vlinders en bloemen geven dan volop kleur aan dit stukje natuur!

7 Hoeve Den Driesch

Deze eeuwenoude hoeve (1733) is één van de pachthoeves die bij Kasteel Terworm hoorden. Het was een grote hoeve, waarvan nu slechts een klein gedeelte is overgebleven. Hier ontspringen twee bronnen waarvan het water via een beekje door het bos naar het voormalige openluchtzwembad loopt. Je komt later op de route nog langs dit water, dat van 1920 tot 1984 dienst deed als openbaar zwembad.

8 Beestjes in de bosranden

Bosranden bieden een uitstekende schuilgelegenheid voor dieren. Wie goed kijkt ziet links en rechts van het pad zogenoemde wildwissels: paadjes die dieren regelmatig gebruiken. Natuurmonumenten wil het gebied op een natuurlijke manier aantrekkelijker maken voor die dieren. Daarom vergroten we bosranden met de aanleg van struwelen met onder andere meidoorn, sleedoorn, Gelderse roos en kardinaalsmuts. Deze struiken bieden dieren volop voedsel (bessen), maar bieden zij een nog betere schuil- en nestgelegenheid. Dankzij deze struwelen tegen de bosranden aan, die men ook bosmantel of boszoom noemt, ontstaat een 'zachtere' overgang naar de akker toe. Kijk maar eens naar de bosranden bij deze akker waar op sommige plekken dergelijke bosmantels zijn aangebracht.

9 Dood hout

In veel bossen van Natuurmonumenten zie je dood hout liggen. Ook staan er regelmatig nog dode bomen. We laten dat dode hout bewust liggen of staan: het zorgt namelijk voor heel veel leven in de natuur! Insecten, paddenstoelen, spechten, vleermuizen, uilen en verschillende plantensoorten profiteren van het dode hout: als voedselbron, schuilplek of woning.

In een gezond bos zou idealiter per hectare ongeveer 30-40 kuub dood hout voor moeten komen. Maar momenteel ligt er in Nederlandse bossen gemiddeld slechts 13 kuub per hectare. Gelukkig nemen kennis en juist beheer nog steeds toe, waardoor we ook een verbetering zien van de hoeveelheid dood hout in bossen.

---

10 Openluchtwembad

De bronnen van hoeve Den Driesch monden uit in deze vijver. Tussen 1920 en 1984 deed dit water dienst als openluchtwembad. Menig Heerlenaar heeft nostalgische herinneringen aan deze tijd! Toen er in het begin van de jaren '80 dan ook sprake was dat er een pretpark zou komen, kwam de bevolking daar massaal tegen in actie. Al snel verdwenen de plannen in de ijskast. Aan het eind van de jaren '80 werden de pretparkplannen vervangen door natuurontwikkelingsplannen.

Aan de waterkant

Als je geluk hebt, zie je hier reigers staan loeren naar hun prooi (vissen) en ijsvogeltjes hebben nesten in de oevers. Het is een plek om even te mijmeren over verleden tijden...denk maar eens aan het vrolijke rumoer van een zwembad en kijk dan nog eens naar hoe vredig en romantisch deze plek nu is.

---

11 Kasteel met allure

Kern van het natuurontwikkelingsplan uit de jaren '80 was het herstel van het landgoed met alle elementen: het kasteel, de hoogstamboomgaarden, de bossen en de akkers. Maar een impuls voor de recreatieve voorzieningen was belangrijk, zoals de renovatie van het Kasteel Terworm door Van der Valk.

Aan het eind van de jaren tachtig dreigde dit kasteel uiteen te vallen, doordat mijnschade het verband in de muren en funderingen flink had aangetast. Van de gebouwen achter het hoofdgebouw was niet meer veel over. De meeste waren vervallen en stonden op instorten. Men heeft het geheel zo getrouw mogelijk gerestaureerd en daar waar men nieuwe onderdelen heeft toegevoegd, is dat zichtbaar gemaakt. Kijk maar eens naar de voorgevel rechts. Dat gedeelte met het torentje is geheel nieuw en de overgang is gemarkeerd met een langgerekt glasvenster in de voorgevel.

Kasteeltuin

Later is ook de zogenaamde Rococo-tuin gerestaureerd. Van deze tuin was op een paar oude toegangspilaren na, niets meer over. Het was een onooglijk weilandje; nu is het een geliefde trouwlocatie!

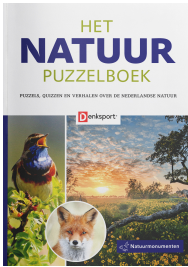

Word nu ook lid

Sluit je net als 968.000 anderen aan bij Natuurmonumenten. Je beschermt niet alleen de natuur in Nederland, maar je ontvangt ook een welkomstpakket en alle ledenvoordelen.

nm.nl/de-natuur-in/word-lid

Nieuw: Het Natuur Puzzelboek

Het Natuur Puzzelboek: een boek van 160 pagina's vol puzzels, verhalen en weetjes over de natuur in Nederland. Leuk om zelf mee aan de slag te gaan of om cadeau te geven. Je bestelt 'm op

nm.nl/puzzelboek